

Tirsdag, 7. april 1992

Inge Pedersen - fuldt færdig som prosa-forfatter

Hun måler sig med de bedste

Noveller

Af ANNELOISE
VESTERGAARD

*Inge Pedersen:
BERØRT.
107 sider, 168 kr.
Forlag: Gyldendal.
Udkommer i dag*

■ Med disse noveller springer Inge Pedersen fuldt færdig ud som prosa-forfatter.

Bogen er hendes prosa-debut, og den måler sig med det bedste i genren og hæver sig over det meste. Men det kan blive svært at forklare hvorfor.

Inge Pedersen, der tidligere har høstet megen anerkendelse for sine digtsamlinger – senest "Simultan" fra 1988, har formentlig følt trang til at brede sig lidt mere, end det er muligt i digte, men hun har ikke ladet denne eventuelle trang udmønte sig i et bredt malende, ordrigt sprog. Hun har bevaret digtets stramme form i en fortættet prosa, hvor ordene lyser – og gennemlyser de øjeblikke og stemninger, der beskrives.

Det vil være for banalt at kalde Inge Pedersens sprog eksperimenterende, men det er helt hendes eget. Hun kan lade ord og handling blive til et i overraskende sammenstillinger som for eksempel i følgende:

"Din lille infame finke! slår min mor cigaretten ud af munden og hele frisuren ned i panden på hende."

Det tjener intet formål at

referere handlingen i de enkelte noveller, kun skal det siges, at Inge Pedersen kommer rundt om alle menneskelivets faser, barndom, ungdom, den modne alder og alderdommen. Det er ikke det samme menneske, vi følger, men fælles for barnet, den unge og den voksne, er at de i de givne øjeblikke står svævende mellem drøm og virkelighed. Der er noget, som ikke går op, selv om virkeligheden er højst nærværende og oftest smertefuld.

I et par af novellerne lader Inge Pedersen denne spaltning tage konkret karakter som i historien om lærerinden, der bliver til to og derfor kan se sig selv og sin egen latterlighed udefra, og i den meget smukke fortælling om den gamle kvinde, som begår selvmord, fordi hun nok har kræft ("som om hun ikke kendte forskel på størrelsen en ært og et dueæg").

Uden at skildringen på nogen måde nærmer sig beskrivelserne af "ud-af-kroppen-oplevelser", ser kvinden som engel sig selv, sin død og sit eftermæle og må fnyse, da et eftermiddagsblad på forsiden med store bogstaver skriver: SPRANG I DØDEN EFTER ENSOM JUL.

Hver og en af disse 18 noveller, hvoraf nogle kun har skitsekarakter, men ikke desto mindre står skarpt mejslet i et magtfuldt sprog, kunne fortjene at blive draget frem. Men læs dem. Læs dem. Og det være sagt af en, der ellers ikke bryder sig specielt om noveller.

Ridser i sjælen

- liv presset sammen

Inge Pedersens
kortprosa udfolder
sig smukkeste i sikre,
dybdeskarpe
portrætter

Ny bog

Af
ERIK SKYUM-NIELSEN

Hvor er det i grunden besynderligt, at vi med glosen *berørt* oftest forbinder noget negativt. Man bliver *pinligt berørt* eller *ilde berørt*, og hvad angår den modsatte gløse, knytter man som regel til det *uberørte* positive forestillinger om oprindelig og jomfruelig uskyld.

Læseren af Inge Pedersens atten korte prosastykker bliver, som titlen lægger op til, *berørt*, omend på en positiv måde. Forfatteren nøjes ganske vist ofte med ultrakort at strejfe sin genstand, men dette sker i så skarp en stil, at de skildrede figurer efterlades med lange ridser, der giver læseren direkte adgang til sår i sindet. Og lige så smertefuld en sådan psykisk analyseproces kan være for den, præcisionen rammer, lige så givende forekommer beskrivelserne som *læste processer* betragtet.

Inge Pedersen har, fornemmer man nemlig, en grundig viden om tab af uskyld og er i kraft heraf i stand til med klinisk nøjagtighed at afdække netop den afstand i sine figurer, som disse har sværest ved at sløjfe. Tekst for tekst kan læseren følge, hvordan et menneske rammes og skuffes, for derefter kun at kunne længes. Man misforstås af si-

ne omgivelser, man presses ind i de andres mønster, ens drømme bliver hjemløse, for til sidst at forkrøble og dø.

Suveræn barneskildring

Berørt henter sit episke stof i ægteskaber og kvindeliv, spredt ud i tid fra århundredeskiftet og til i dag. Miljøet forekommer mest jysk, men synes i øvrigt af underordnet betydning, for vægten lægges på det enkelte menneskes uforløste længsler, og på mænds, kvinders og børns ensomhed. »Barnet er bange for at forældrene skal dø. Barnet er bange for at forældrene aldrig skal dø«. Sådan slutter en suveræn lille barneskildring, som på lidt over en side fortætter en almen angst: »Lysvågent ligger barnet og lytter. Ud ad døren til værelset. Ud i de andre rum og tør ikke røre sig. For måske vil puden begynde at knitre, hvis det flytter kinden. Fjerenes tænder vil gnide og skure mod hinanden. Det tør ikke trække vejret eller flytte en arm af skræk for madrassens skrig. Med ben og arme stikkende ud mellem tremmerne ligger det og lytter til bjælker og tagspær der knager. Til vinden der river blåsejsreder og barndomme ned«.

Tager man udgangspunkt i familien som stof, lader bogen sig læse som en slags sønderrevet fotoalbum, hvis billeder iagttages ét for ét, men uden den stemme, der kan fortolke og forbinde dem. Billederne lukkes blot op for én, som om de eksponeres påny, med forøget skarphed i dybden.

Bogen kan endvidere ses som et katalog over psykiske sår, afdækket af en klogt indforstået iagttagelse, men man kan også vende forholdet om og simpelt hen opfatte de at-

ten sjælsanalyser som opvisninger i en særlig måde at skrive, opleve - og overleve? - på. En art kynisk mod, som man genkender fra Inge Pedersens tre digtsamlinger, specielt den seneste, *Simultan*(1988).

Dødsens præcist

I forbindelse med den første slags læsning hæfter jeg mig f.eks. ved optaktsstykket 'Ind i billedet' og ikke mindst ved en stribe fine, dybdeskarpe portrætter («Split» og især »Fire kjoler«), hvor Inge Pedersen med stor nøjagtighed fremstiller nære og ellers velkendte personer som fremmede mennesker med en skæbne.

Men man kan også fremhæve tekster som »Charleston« og »Frelst«, som med få lette rids tegner hele liv. Læser man bogen som katalog, lægger man især mærke til sygdomsskildringen »Noget der smitter« og ældreportrættet »Det skal bli' løgn«.

Og går man efter formen som udsagn, finder man overalt i bogen smukke og dødsens præcise steder, selv om det må siges, at Inge Pedersen, når hun vil skildre udsatte og ensomme mænd, befinder sig lovlig nær ved en mekanisk og lettere ligegyldig *novellegenre-mainstream*.

Nej, læseren røres sikrest dér, hvor Inge Pedersen satser på teksten som et sikkert lille rids og får liv presset sammen på kortest mulig plads. Her kan man - som *berørt* i det foregående - uden videre leve med.

Inge Pedersen: *Berørt. Noveller*. 100 s. Kr. 168,00. Gyldendal. Udkommer i dag.

De stille eksistenser

Dagens bog

AF HENRIK WIVEL

Efter et udpræget æstetisk tiår er der et udtalt ønske om, at litteraturen igen gerne må handle om *noget*. Inge Pedersens noveller »Berørt« er et fint eksempel på, at en række mindre fortællinger både kan have noget væsentligt på hjerte og formå at formidle det i en form, som er overbevisende.

Inge Pedersens noveller og små prosalyriske stykker handler alle om ensomme eksistenser i de grå yderzoner af tilværelsen, som ingen rigtig lægger mærke til for alvor. Netop derfor er det alvorligt at leve i dem, fordi tilværelsen så at sige ikke rører ved dem, ikke lade disse mennesker træde i karakter.

I en novelle om en pubertetspiges gennembrud til sig

selv og sin krop konkretiseres hendes længsler i slutordene om, at nogen skulle se hende og »gøre hende synlig«. Det er denne mangel på synlighed, der er personernes dilemma i »Berørt«, men samtidig deres styrke, fordi den manglende opmærksomhed fra omverden sætter deres fantasiliv i svingninger. Inge Pedersens noveller tager alle afsæt i virkeligheden, men etablerer så en række fine, sine steder næsten umærkelige glid mellem realitet og fantasi.

Det kan være skolelæreren, den arbejdsløse, pensionisten – eller barnet, der er født drømmer – som åbner sig mod en anden verden, og dermed får dimension på sin tilværelse. På den måde bliver de berørt, ikke af andre, men af deres egen evne til at forestille sig en bedre verden, til at realisere deres liv som en drømmende tilværelse.

I de noveller, hvor dette

forehavende mislykkes går personerne til grunde, synker ind i afmagt: Som den arbejdsløse, der går i et med det blomstrede betræk på den sofa, der skulle være hans pant på et vellykket borgerligt liv.

Novellerne balancerer mellem udsathed og styrke. *Udsathed* som hos den unge pige i novellen »Noget der smitter«, der bæres af en angst for de forhold i tilværelsen, som hun ikke forstår. Bliver man syg af at bade i det samme bassin som de tyske soldater og deres »feltmadrasser«, og hvad er en feltmadras egentlig for noget i en piges fantasiliv, hvor ordet kun har konkret indhold?

»Styrken« ligger i hovedpersonernes evne til at tage deres skæbne i egen hånd. Det er muligt at dette fører døden med sig, men frigørelseskraften hos især de kvindelige figurer i novellerne er bundet op på dette forhold, at døden kan være mere

værdig end det liv, der ikke »berører« mennesket, men lader det tilbage i glemslen, ensomheden eller den trælsomme livsopgave.

Er Inge Pedersens noveller varierede i deres indhold, er de imidlertid stilistisk samhörige med deres drømmeagtigt befrugtede sprog, der bærer handlingen smukt igennem og skitserer livsforløb med stærk poetisk nerve.

Ikke alt lykkes, sine steder drager Inge Pedersen for hurtige konklusioner, eller springer fra en handlingstråd til en anden. Men generelt er det en virksomhedsfuld prosadebut, hun leverer, efter sine tre digtsamlinger, som allerede har demonstreret hendes sensibilitet.

Inge Pedersen: Berørt. Noveller. 100 sider. Krøner 168. Gyldendal. Udkommer i dag.

Inge Pedersen udgiver i dag en serie små følsomt afstemte noveller.

Det Fin Altmant
22.4.92.

Bogens omslag – et maleri af Paula Modersohn-Becker

BERØRT AF VERDEN

BØGER

Fin novelle-debut af Inge Pedersen. Hun fortæller i en lyrisk fortættet stil og viser, at hun har stof i sig til noget større

INGE PEDERSEN: »Berørt«. Noveller. 100 sider. Gyldendal. Kr. 163.00.

Det er en afstemt og afklaret lille novellesamling, Inge Pedersen debuterer med som prosaforfatter – hun har tidligere udgivet tre digtsamlinger.

Hun fortæller i en lyrisk, fortættet stil, med vægten lagt på følelsen, det sansede helt ned i og ind i detaljen.

Det er hele tiden to verdener, der stilles over for hinanden: Pigen, i novellen »Den usynlige tid«, der så gerne vil blive set først af drengene i danseskolen, siden læreren, da hun vover det svimlende spring fra timeter-vippen – men hver gang står alene tilbage, næsten usynlig. Manden, der i novellen »Lynkniven« er arbejdsløs og til sidst ikke kan standse sin egen druknen, glider ind og forsvinder i sofaens mønster. Måske fordi hans kone nu pludselig er alt for synlig

med sin røde mund og fremmede stemme, mens hun står på podiet og sælger disse elektiske knive, der kan skære i alt, også i hans hjerte.

DEN DOBBELTE LÆRERINDE

Tydligst er denne dobbelthed i novellen om lærerinden, der går ud for at hente kridt og, da hun kommer tilbage, pludselig ser sig selv derinde stå og undervise. Så lister hun lige så stille bort, indretter sig bag en reol i depotet med puder, tæpper, kiks og portvin, og lader den anden, den effektive og pligttopfyldende, fortsætte på egen

hånd.

Da hun til sidst bliver en »rigtig« lærerinde igen, ser hun hele tiden den anden, den anarkistiske, stå uden for døren. Og hun spekulerer på, hvor længe endnu hun kan holde hende ude.

Inge Pedersen har stof i sig til større, og mere sammenhængene fortællinger. Men indtil da kan man nyde stemninger og billeder. Som af præsten, der giver »håndtryk med låg«, munden, der føles »som smurt over med æggehvite«, eller søsteren, som hun fra sengen ser »dyppe de nøgne fødder i en sø af måne på gulvet«.

LISELOTTE WIEMER

Læg mærke til hende

BØGER

Af Holger Ruppert

B.T. ★★☆☆□□

Inge Pedersen: »Berørt«, 100 sider, 168 kr., Gyldendal.

ENDNU en lyriker tager springet i dette forår for at skrive rigtig prosa. Men Inge Pedersen synes at have så megen gennemslagskraft over for læserne, at hendes tekster *ikke* kun er flotte konstruktioner og elegante stilistiske private manøvrer, der gang på gang lader læserne i stikken – sådan som man har set med flere lyrikere det sidste års tid.

HENDES noveller veksler fra det hverdagsrealistiske over i det absurde og videre i eventyrets pragtfulde verden. Der er den arbejdsløse ægtemand, der pludselig mister sin identitet og føler sig udenfor. Der er arbejderen, der føler sin eksistens truet og handler derefter. Eller der er lærerinden, der en dag iagttager sig selv som underviser og kæmper en desperat kamp for at holde den anden ude. Der er den forladte ægtemand, der går i opløsning. Gammelkendte temaer iklædt Inge Pedersens vidunderlige danske sprog. Der er fine barneskildringer – de voksnes verden set og oplevet af børn. Voksne, der tænker tilbage.

MAN bliver *berørt* af Inge Pedersens mennesker og historier, også selv om lyrikeren og legen med sproget og drømmeverdenen enkelte steder tager over. Men Inge Pedersens debut er værd at lægge mærke til.

»HUN sparker i den hvide mave af crepe og slås med præsten og hans Jesus. Hun slås med Gud. Og med erotikkens rødilla taft« slutter Inge Pedersen den rørende novelle »Fire kjoler«.

DET er bare godt.

Pedersen, Inge: Berørt. - Gyldendal. - 96 sider.

Efter at have udgivet tre digtsamlinger: *Leve med kulden*, 1982, *Sejls på en ø*, 1985 og *Simultan*, 1988, udgiver Inge Pedersen nu en samling noveller eller prosastykker i varierende længde fra 1 1/2 til 10 sider. I denne form gives portrætter eller skildres livsforløb, der tematisk er centreret om skiftet barndom/pubertet og tab af uskyld, eller bredere: det livshungrende og næsten ukueligt håbefulde menneskes ætsende møde med omgivelsernes forstenede sendrægtighed og afstumpethed i vekslende skikkelse. Og omvendt kan læseren finde forklaringen på denne forkrøbling i én novelle, gennem de socialpsykologiske portrætter i andre. Ofte står kvinderne i centrum, men i et par fortællinger skildres mænd med manglende livsduelighed, og svage mænd over for stærke kvinder. At forfatteren kommer fra lyrikken, ses tydeligt i det tætte, billedrige sprog. Imidlertid viser hun også et godt greb om det fortælle tekniske og opnår f.eks. fin effekt, når portrætterne tager deres udgangspunkt i et gammelt fotografi. Det er en bog, som åbner for indsigter i fællesmenneskelige livsvilkår, og som mange voksne vil have udbytte af at læse.

Gudrun Lau Bjerno

KRISTELIGT DAGBLAD 23.9.92.

Beskæringens år

Lyrikeren Inge Pedersen prosa-debuterer med intense noveller

Bøger

Af Vibeke Blaksteen

»Ind i billedet« hedder meget passende indledningsnovellen i lyrikeren Inge Pedersens prosadebut. Titlen markerer en helt central bevægelse i novellesamlingen; fortæller og læser anskuer et portrætfoto, og sammen går de derefter bag de ydre linjer, tilbage i tid og indfanger historien bag fremtoningen.

Oftest er der tale om et skel mellem det ydre og det liv, det skjuler. Mennesker rettes

til, beskæres og skæres dermed deres drømme væk. »Berørt« - som Inge Pedersen har kaldt hele samlingen - bliver de altså af mødet med en omverden, der stiller krav og definerer det menneskelige på en ganske bestemt - og snæver - facon.

Den gradvise beskæring - socialisation - sætter som bekendt gang i barneårene, og de fleste af Inge Pedersens noveller klipper da også tilbage til tidlige oplevelser. Tid og sted er ofte 40-50ernes provinsmiljø, set gennem en kvindesynsvinkel.

Brydningerne mellem individ og omverden er anskuet med en lyrikers øjne, dvs. i stramme betydningsfulde sansninger, der afspejler skuffelsen og afmagten over at opleve sin natur defineret forkert.

Inge Pedersen er farlig og intens i mange af disse billeder. Hun er givetvis bedst i de helt korte, næsten prosalyriske tekster som f. eks. »Haletudserne«, der går skræmmende tæt på barnets angst for den ventende voksenverden og den selvdestruktion, der følger med. Men også længere noveller som »Lotte gik« formår at fastholde intensiteten, her ved en fræk leg med personlighedens mange lag.

Berørt og beskåret bliver vi alle af vores møde med omgivelserne. Inge Pedersens noveller får een til at huske og se dette spændingsfelt mellem drømme og realiteter.

Inge Pedersen: »Berørt«, 100 sider, 168 kr. Gyldendal.